

Over nut, noodzaak en het reiken naar de maan

Ondernemingsplan Nederlands Theater Festival en Amsterdam Fringe Festival 2017 – 2020

"If you're not doing some things that are crazy, then you're doing the wrong things"

Larry Page, CEO: Google

Terugblik 2006 - 2015

Het Nederlands Theater Festival en het Amsterdam Fringe Festival maakten sinds de oprichting in 2006 tien enerverende jaren mee waarin het theaterlandschap als gevolg van de bezuinigingen dramatisch veranderde. Met het verdwijnen van de productiehuizen, de opheffing van het Theater Instituut Nederland (TIN), het Bureau Promotie Podiumkunsten (BPP) en het teruglopen van het toneelaanbod in de theaters verschoof het bestaansrecht van beide festivals gaandeweg van nut tot noodzaak. In de afgelopen jaren namen we (meestal onbetaald) taken over van het TIN en het BPP, zoals de organisatie van het Gala van het Nederlands Theater, de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs, de Programmeursdag, de Theaterfotografieprijs, het organiseren van debatten en gesprekken over theater binnen Nieuwe Grond en vooral het bieden van een podium aan nieuwe makers die binnen het Amsterdam Fringe Festival in hun ondernemerschap werden begeleid.

Het Nederlands Theater Festival won aan status en ontving lovende recensies: het **'verdiepingsfestival' Nieuwe Grond** bleek een essentiële toevoeging aan het geheel. Ook TFJong met haar **jeugdtheaterselectie** groeide aanzienlijk en breidde zich uit naar meerdere locaties in de stad. Het Nederlands Theater Festival heeft zich in de afgelopen tien jaren dan ook bewezen als belangrijk **promotieplatform** voor theater, zowel nationaal als internationaal en als **agendabepalend** podium voor reflectie op de discipline. Het festival kan tegenwoordig rekenen op een veelheid aan uitverkochte zalen en ruime media aandacht. Steeds meer buitenlandse bezoekers, zowel professionals als cultuurtoeristen bezoeken het festival.

Het Amsterdam Fringe Festival (AFF) bewees haar waarde als **ontwikkelingsplatform** voor nieuwe makers en vestigde haar naam als een van de meest uitgesproken festivals van ons land. Dit vertaalde zich in 5 sterren recensies en een merkbaar sterkere reputatie. Directeur Jeffrey Meulman werd in 2014 onderscheiden met de Amsterdamprijs voor de Kunst. Waardering was er in dezen voor het feit dat de beide festivals ondanks de beperkte middelen er toch in slaagden flink te groeien, mede door het aangaan van vele samenwerkingsverbanden met het culturele veld.

In de afgelopen twee kunstenplanperiodes namen we de ruimte om te zoeken naar nieuwe vormen en invalshoeken en innovatieve manieren om nieuw publiek bereiken. Dat leverde **innovaties** als culturele makelaarsborden aan de Amsterdamse gevels en het Language No Problem-logo op die her en der in de theatersector terug te vinden zijn maar ook de nodige prettige mislukkingen. Ook zijn bepaalde voornemens, zoals het nieuw leven inblazen van de **Toneel Publieksprijs** en het binden van nieuwe grote financiers aan het festival (nog) niet gerealiseerd.

Ondanks de vrij zware jaren als gevolg van de bezuinigingen stegen de eigen inkomsten van 66 % in 2013 naar 72 % in 2015.

"FRINGE STAAT ALS EEN HUIS. Theaterfestival heeft zich in tien jaar bewezen." **** Volkskrant, 7 september 2015

Het AFF heeft zich de afgelopen tien jaar continue bevraagd, aangepast en waar nodig uitgebreid. Door de tegendraadse manier van programmeren, de nadruk op onafhankelijkheid, ondernemende artiesten en internationale oriëntatie begon de Fringe als **enfant terrible van de theatersector** in Amsterdam. Inmiddels is de Fringe een noodzakelijke speler geworden binnen het freelance, onafhankelijke, **'do-it-yourself'** circuit en een thuishaven voor veel nationale en internationale artiesten. Honderden opkomende en gevestigde artiesten hebben zich de afgelopen jaren bij de Fringe ingeschreven.

De Fringe is uitgegroeid tot een platform voor talent dat zich niet per se richt op 'jong talent' (hoewel nog steeds het grootste deel), maar meer en meer in de richting is gegaan van een open ruimte waar mogelijkheden zijn voor innovatie, experiment en grenzeloosheid. We zien dat steeds meer 'gevestigde' makers hun weg naar AFF weten te vinden en het beschouwen als een mogelijkheid om hun eigen(gerijde) werk te laten zien en er samen te werken met jonge makers en/of uitvoerend kunstenaars uit een andere discipline. Het is deze ontwikkeling die ervoor zorgt dat het festival blijft innoveren en het aantal premières uit binnen- en buitenland op het AFF zienderogen toeneemt.

Daarnaast is de **kwaliteit van en rijkdom aan werk** gestegen. Indicaties daarvoor zijn bijvoorbeeld de toename van het aantal producties (en artiesten) dat opgemerkt wordt door Nederlandse programmeurs en de groei van het aantal producties dat geboekt wordt door internationale festivals en podia, zoals het National Arts Festival Grahamstown, Brighton/Prague/Stockholm-Fringe, LIFT festival, Assembly (Edinburgh) en De Buren Brussel.

Tevens zien we bij deze partijen een toename van financiële investering om meer groepen van AFF aan te trekken. Dit zorgt ervoor dat er internationaal een stijgende bekendheid is van zoiets als '**Dutch Fringe Theater**' dat volgens buitenlandse programmeurs en critici een paar specifieke kenmerken met zich meebrengt: een benadering die gekenmerkt wordt door een open structuur, met vaak absurd-humoristische elementen, ondernemerschap, creatieve marketing (oordoppen uitdelen als promotie voor een voorstelling over een vals zingende 'operazangeres') en een non-conformistische houding. In 2014 heeft het AFF zijn positie in de stad versterkt door te investeren in verschillende 'Fringe Hubs': een concentratie van locaties in de wijken om het bewustzijn te verhogen en een nieuw publiek aan te trekken. Vervolgens werd in 2015 besloten de Spiegeltent in het Leidsebosje te verlaten en het hart van de Fringe te verplaatsen naar een theater in West dat al drie jaar leeg stond: het Fijnhouttheater (voor de gelegenheid omgedoopt tot Fringe Theater). Het AFF heeft hier een rol gespeeld bij de revitalisering van dit theater, dat in volledige casco staat was voor Fringe erin trok.

In december 2015 heeft artistiek directeur **Anneke Jansen** na tien afleveringen afscheid van het AFF genomen. Zij voelde in de opbouw van het festival perfect aan waar op dat moment onder theaterkunstenaars behoefte aan was en creëerde een nieuw platform dat een geheel eigen plek binnen het theaterveld wist te verwerven. Zij is inmiddels opgevolgd door de Zuid-Afrikaanse theatermaker **Rob Murray** die met zijn internationale blik en artistieke gedrevenheid, gepaard aan realistisch 'community-based' ondernemerschap het festival weer een stap verder zal brengen.

Artistieke missie en visie

Deze aanvraag omvat in feite vier festivals-in-een: het **Nederlands Theater Festival (NTF)**, het **Amsterdam Fringe Festival**, verdiepingsfestival **Nieuwe Grond** en jeugdtheaterfestival **TFJong**. De vier festivals komen voort uit dezelfde organisatie en hebben een complementaire en een elkaar versterkende werking: het geheel biedt een programma met meerdere lagen, aan diverse segmenten van de markt, vol contrast, kwaliteit, avontuur en verdieping.

Het Nederlands Theater Festival maakt jaarlijks de **artistieke stand van zaken** op en toont met haar buitengewone kwaliteitsselectie een staalkaart aan nieuwe ontwikkelingen en hoogtepunten. Hoofddoelstelling is 'de promotie van het Nederlands theater onder een algemeen- en gespecialiseerd publiek uit binnen- en buitenland'. Het NTF is samen met het afsluitende Gala van het Nederlands Theater het **visitekaartje** van de Nederlandse theater industrie. Het is behalve een laagdrempelig publieksfestival het enige gemeenschappelijke moment van de sector waarbij acteurs, producenten, theaterdirecties en mensen achter de schermen van het theater bijeen komen en het theatervak viëren.

Het Amsterdam Fringe Festival (AFF) is een veelzijdig, dynamisch, opwindend en innovatief **performing arts festival** dat een open inschrijving, artistieke kwaliteit en creatieve en publieke toegankelijkheid bij elkaar brengt. Jaarlijks zijn er **80 groepen** gedurende **11 dagen** op **44 locaties** verspreid door **Amsterdam** te zien. Doel van het AFF is het creëren van een duurzame omgeving voor onafhankelijke (fringe) uitvoerend kunstenaars en professionals; zowel nationaal als internationaal.

De verbinding tussen het Nederlands Theater Festival en het Amsterdam Fringe Festival is als een **poort** in een open landschap. De werelden zijn in werkelijkheid totaal verbonden, er is geen muur, want er is geen kwaliteit zonder experiment, maar wie de bedachte poort doorgaat komt ofwel in een wereld van bewezen kwaliteit met alle **artistieke rijkdom** die de Nederlandse en Vlaamse theaterindustrie te bieden heeft, of dompelt zich onder in een ongewis artistiek avontuur. Het publiek wordt uitgenodigd om beide kanten van de poort te exploreren.

Nieuwe Grond is het **dramaturgische fundament** onder het geheel en een plaats voor ontmoeting, kennisdeling, reflectie en debat. Een denkplatform dat zich wil ontwikkelen tot doener.

Jeugdtheater de Krakeling organiseert TFJong; de jeugdeditie van het Nederlands Theater Festival. De **beste jeugdtheatervoorstellingen** zijn te zien in Jeugdtheater de Krakeling, Oostblok, Podium Mozaïek, de Meervaart en het Bijlmerparktheater. Hier worden de Zilveren Krekels en de Zapp Theaterprijs uitgereikt.

Binnen het NTF zijn drie jury's actief: **de Nederlandse Toneeljury** en de jury's van de **BNG Bank Nieuwe Theatremakersprijs** en de **Nikon Theaterfotografieprijs**, samen goed voor 8 theaterprijzen. Daarnaast worden op het festival tweejaarlijks de Erik Vos Prijs, de Roel Oostraprijs, de Prijs der Kritiek, de Taalunie Toneelschrijfprijs (eens per twee jaar) en het Theater Tekst Talent Stipendium van het Prins Bernhard Cultuurfonds uitgereikt. Sinds 2014 wordt het afsluitende Gala van het Nederlands Theater door het festival zelf geproduceerd, in nauwe samenwerking met Stadsschouwburg Amsterdam. Hier worden nog eens 10 theaterprijzen uitgereikt, waaronder de VSCD Toneelprijzen en de Gouden Krekels. Het AFF kent haar eigen jury en nog eens een reeks aan onderscheidingen waaronder de **Dioraphte Amsterdam Fringe Award** en de Director's Choice Award waarbij een Fringe-artiest wordt uitgenodigd om in het NTF te komen spelen.

In de komende jaren wil het NTF zich weer nadrukkelijk profileren als **Nederlands - Vlaams festival**. Het Vlaamse theateraanbod is nagenoeg uit de Nederlandse theaters verdwenen en andersom. Deze blikvernaauwing binnen een en hetzelfde taalgebied vinden we zorgelijk.

Anders dan alleen een prijzenregen of hoogtepuntenshow wil het NTF meer en meer een platform van nieuwe ontwikkelingen zijn. Nu succesvolle voorstellingen steeds vaker hernomen worden na het festival (iets wat het festival altijd actief heeft gestimuleerd), of zelfs pas worden geboekt nadat ze op het festival 'in de prijzen' zijn gevallen, krijgt het festival steeds nadrukkelijker een **signalerende, agendabepalende** functie.

Wij zien het Nederlands Theater Festival met haar uitgebreide aanbod als een **compositie**: een samenhangend geheel dat een scherp beeld geeft van actuele ontwikkelingen in de theater industrie.

Nu het meer ingevoerde publiek ruimschoots op het festival aanwezig is en ook specialisten en vakgenoten er inhoud van hun gading vinden, (de verhouding regulier publiek – professional is ongeveer 80 – 20) zal het festival de komende jaren uitbreiden met een programma dat ook het grote landelijke theaterpubliek motiveert om kennis te nemen van het Nederlandse en Vlaamse theater. Al heeft het festival een landelijk bereik, bezoekers zijn nu hoofdzakelijk afkomstig uit Groot-Amsterdam, Utrecht en Zuid-Holland. We geloven dat er voor het huidige aanbod veel meer publiek te winnen is dan nu wordt bereikt. Onze ervaring is dat het publiek wel wil, maar vaak geen idee heeft wat het echt moet gaan zien. Het NTF is de uitgelezen kans om het allerbeste te beleven. Wie het festival bezoekt is in een keer op de hoogte van het theater van nu en krijgt een uniek inkijkje in het ambacht van de acteur, regisseur, decorontwerper etc. De **gegarandeerde kwaliteit** is een van de belangrijkste troeven van de juryselectie. Ook de live ontmoeting en interactie met belangrijke representanten van het vak is een kracht, zeker wanneer bijvoorbeeld ook film en televisie bij het festival

worden betrokken. Zo is er momenteel een programma met het Nederlands Film Festival in ontwikkeling en werken we samen met AVROTROS.

Het NTF wordt **gedreven door het ideaal** om mensen met de liefde voor theater en kunst te begiftigen, te beginnen bij kinderen en hun ouders. Juist nu is blikverruiming, reflectie, kritische waarheidsvinding en nuance noodzakelijker dan ooit. De live ontmoeting met anderen in het theater biedt daarbij een belangrijke sociale meerwaarde.

Uitbreiding naar andere zalen als Koninklijk Theater Carré en Theater de Meervaart, steeds met de Stadsschouwburg Amsterdam als enerverende hoofdlocatie, hoort bij de groei die ons voor ogen staat, net zoals het Berlijnse Theatertreffen of het Internationaal Film Festival Rotterdam in meerdere grote zalen van de stad aanwezig is. Investing in essentiële festivalelementen en arrangementen met ANWB, NS en plaatselijke hotels, bijzondere restaurants bijvoorbeeld in combinatie met museumbezoek moeten de landelijke uitstraling van het festival verder versterken.

Het NTF blijft allereerst **een toneelfestival**; het enige in zijn soort binnen Nederland. Uitstapjes naar andere disciplines als cabaret of dans vinden alleen plaats wanneer daar een artistieke aanleiding toe is, zoals Tauberbach het festival in 2014 opende. Het Amsterdam Fringe Festival is multidisciplinair en heeft van 'oudsher' meer verwantschap met beeldende kunst dan met comedy. In de Fringe is daarom we veel live art te vinden, maar in tegenstelling tot andere fringe festivals geen comedy of cabaret. Het AFF geldt internationaal als een van de meer vrijgevochten Fringe festivals, passend bij het rebelse karakter van Amsterdam.

Toonaangevend platform

Het Amsterdam Fringe Festival wil toonaangevend worden voor experimentele Fringe performing arts in Europa. Om dit te bereiken, vestigt en ontwikkelt Amsterdam Fringe een innovatief, coöperatief model dat (inter)nationale uitwisseling, de ontwikkeling van artistieke producten, ideeën en publieksopbouw (kwantitatief en kwalitatief) stimuleert, met een stevige verankering in de stad Amsterdam.

De Fringe is gebouwd als een thuis voor artiesten waar ze **totale creatieve vrijheid** genieten. Dit betekent dat alles in dienst staat van de kunstenaar en de artistieke producten die zij maken en delen. Niet alleen is het business model financieel gericht op de artiest (empowerment door middel van workshops ondernemerschap, 80% recette, netwerkbijeenkomsten etc.), maar ook garandeert het dat het AFF zich niet mengt in de artistieke uitkomst. Het AFF blijft hardnekkig en hartstochtelijk niet-gecureerd: wij zijn afhankelijk van de veranderende verbeelding en professionaliteit van makers om het festival jaar na jaar steeds weer anders vorm te geven. Deze manier van werken is nog steeds ongewoon in het Nederlandse culturele landschap, althans: voor een festival. Dat krijgen we ook terug van artiesten, die hun waardering tonen door betrokkenheid en loyaliteit.

Om in de voorhoede te blijven en goed te reageren op ontwikkelingen in de samenleving, is het zorgvuldig luisteren naar de behoeften en feedback van de community (artiesten, vrijwilligers, Society leden, publiek, professionals, partners, locaties etc.) essentieel en een kernwaarde van het AFF. De wens om de **aanwezigheid in de stadsdelen te versterken** komt dan ook niet voort uit een 'notoire groeibehoefte', maar uit de vraag om meer buiten het centrum te aarden. De dialoog met de community vindt plaats in een informele setting: van Town Hall meetings tot How2Fringe workshops en maakt dat artiesten nauw samenwerken met het kernteam van de Fringe, de locaties waar ze staan en met elkaar.

AFF is **ambitieuw**. Niet dat die ambitie verbonden is aan een streven om de grootste of meest commerciële Fringe te worden – dat laten we aan Edinburgh over. Wij willen de beste worden. De spannendste. Een inspirerend model zijn voor vernieuwing en vooruitstrevendheid in festivals, dat artiesten stimuleert om nog uitzonderlijker werk te maken, dat een betrokken publiek trekt en een wisselwerking stimuleert die ervoor zorgt dat zij de Fringe zien als een festival dat **'van hen'** is. AFF moet op deze manier een **grotere aanzuigende werking** krijgen op het internationale (top) Fringe circuit. Hierdoor ontstaat meer inhoudelijke 'competitie' en wordt de kwaliteit verder opgestuwd. Waarop het AFF op haar beurt weer gedwongen wordt kritisch te kijken naar haar eigen ontwikkeling.

Fringe vertakt zich in een constellatie van verbindingen, partners en stakeholders die de **Fringe community** vormen. Een constructie die zich richt op het verdedigen en bevorderen van **onderzoekend, evaluerend en horizontaal denken en dromen**, wars van een hiërarchische benadering en er op uit *bottom-up* te werken.

Kortom: AFF stimuleert en ondersteunt zowel de ontwikkeling van de non-conformistische, onafhankelijke – maar niettemin onderling verbonden – artistieke praktijk als de innovatie in cultureel ondernemerschap: beiden onlosmakelijk verbonden met de stad en de mensen. AFF wil een toonaangevend platform op het gebied van **creatieve evolutie** worden binnen het internationale Fringe circuit door continue te blijven zoeken naar het **ongewone**, het onontdekte...

De periode 2017-2020 moet leiden tot een nieuwe benadering van de manier waarop de Fringe werkt, communiceert, opleidt en vernieuwt door het zich eigen maken van ‘moonshot thinking’.

Moonshot thinking kenmerkt zich door het streven naar een onmogelijk idee, maar wordt er niet door beperkt. Het streeft naar iets buitenaards, fantastisch, om er vervolgens alles aan te doen om dat doel daadwerkelijk te halen. Dit alles vanuit een gemeenschappelijk gevoel dat **‘alles mogelijk is’**. De overtuiging dat je beter iets nieuws kunt verzinnen dat 10 keer beter is, dan schaven aan een bestaand product in de hoop dat het 10% beter wordt. We willen lef en creativiteit stimuleren. Het is groot, het is gewaagd, het is geschift, maar het is juist dit volstrekt ‘onmogelijke’ idee, deze onbestaanbare oplossing of droom die mensen motiveert: omdat juist de grootsheid ervan inspireert en in beweging brengt.

“I don’t quite remember why I started speaking about my application for Artistic Director as my “moonshot”, but I remember it started when I was shortlisted. For a scruffy, independent theatremaker from South Africa, the opportunity to relocate to Amsterdam and lead the Fringe seemed impossible: absolutely out of reach, a crazy dream, one of those things you just can’t wrap your head around because it’s too big. And then...I landed it. And life has now changed. And it occurred to me: oh, but that’s what *Fringe* does for people – it allows us all to dream crazily...and then land those impossible moonshots. Why not? You just gotta take a chance sometimes...”

- Rob Murray, new Artistic Director: Amsterdam Fringe

[For the full “Moonshots – A South African Story”, click [here](#)]

Is dit belangrijk? Ja. Het zijn lastige en constant veranderende tijden waarin we leven. Culturele en sociaal-politieke krachtvelden zijn in een constante staat van beweging. En dit geldt in brede zin, maar ook in particuliere zin voor makers en de kunsten. Oude structuren werken niet meer. We moeten **meer doen dan ons aanpassen**, we moeten nieuwe of andere manieren vinden om te werken: het onzekere en onbekende omhelzen en vernieuwen naargelang.

AFF heeft de mogelijkheid om dat te doen. Hoewel relatief kleinschalig, staat

het festival in een diepgewortelde internationale Fringe traditie, heeft het een stevig wijdvertakt netwerk van betrokken artiesten en medestanders, het heeft ervaring en **ballen** (5 maar liefst, volgens *NRC* 2014).

Het AFF beschouwt zichzelf als één van de meest recente manifestaties in een traditie van **non-conformistisch denken en doen** in de uitvoerende kunsten & de rol die een festival daarin kan spelen voor zowel artiesten als publiek. Eind jaren ’70 begonnen een aantal gelijkgestemde artiesten het Festival of Fools in Amsterdam (waaronder Jango Edwards, een clown). Het was een viering van het ongelijksoortige en het bizarre, waar artiesten en groepen zich verzamelden die inmiddels naam hebben gemaakt in de (alternatieve) performance art geschiedenis: Nola Rae, Footsbarn, Dogtroep, Forkbeard Fantasy, Moving Picture Mime Show, Edwards zelf en vele anderen.

Misschien kijken we met een lichte glimlach terug naar die periode, want natuurlijk leven we in totaal andere tijden. Maar misschien moeten we nu, meer dan ooit, kiezen voor **nieuwe vormen van leiderschap en aanvliegroutes die ontstaan vanuit de artistieke gemeenschap**. We moeten de narren uitnodigen, de ‘idioten’ met hun ‘idiote’ ideeën, hun *offbeat* logica, hun empathie en levenslust. Om relevant en actueel te zijn moeten we reageren op wat er maatschappelijk en cultureel gebeurt. We moeten tools leveren voor artiesten, publiek en professionals die het mogelijk maakt een eigen *moonshot* te lanceren. We willen samenwerken en samenspannen met gelijkgezinde Fringe festivals binnen de World Fringe Alliance (WFA). We moeten een

kritische praktijk opbouwen en een keten van **innovatief cultureel leiderschap**. We moeten de voorhoede vormen in de ontwikkeling van nieuwe kennismodellen rond Fringe festivals van over de hele wereld.

We moeten de manier van denken van de Fringe veranderen van een 'not-for-profit' organisatie in een **for-benefit art industry leader**.

Wat is er nieuw in 2017 – 2020?

Het Nederlands Theater Festival: een groter bereik, meer uitstraling

Zoals gezegd heeft het Nederlands Theater Festival de ambitie om een festival te worden met een grotere **landelijke aantrekkingskracht**, het onbetwiste theaterfeest van het jaar. Uitbreiding naar meerdere podia, flexibele aanvangstijden, meerdere programma's per dag met name in de weekenden, arrangementen, samenwerking met andere (kunst)instellingen en meer interactieve programmaonderdelen moeten meer publiek verleiden om naar Amsterdam te komen. Maar vooral een andere benadering van het geheel moet het festival meer uitstraling geven.

Dit doen we niet door breder te programmeren dan het festival nu al doet. Met de Vlaamse en Nederlandse juryselectie, het Amsterdam Fringe Festival, de jeugdselectie, de Mimeprijs, Circuit X en de BNG Bank Nieuwe Theatremakersprijs en Nieuwe Grond, heeft het festival immers al een **breed palet** aan toneelvoorstellingen in huis.

Ons ideale festival is een **Gesamtkunstwerk** van o.a. toneelspelers, regisseurs, designers, koks, grafisch ontwerpers, producenten, lichtontwerpers en artistiek leiders waarin alles ten dienste staat van het theater. Dat in haar vorm grensverleggend, experimenteel, bevreemdend, inspirerend en onconventioneel is. Juist een festival leent zich voor een vernieuwende, tegendraadse aanpak die bestaande uitgaans- en theaterconventies ondervraagt en maatschappelijke kwesties niet schuwt. Bij ons leeft het gevoel dat we ons in de afgelopen jaren iets te veel gevoegd hebben naar 'wat hoort'. Het randprogramma begaf zich meestal keurig **tussen de lijntjes**. Van petje-op-petje-af tot rondleidingen en een Debutantenbal, van logeren in de loge en colleges over theater tot een theatermarathon. Steeds bleken de onderdelen op zichzelf geslaagd maar kregen ze onvoldoende aandacht om echt tot hun recht te komen. Daarbij werd bovendien vaak niet het juiste publiek bereikt.

Het betrekken van **andere kunstdisciplines** bij het vorm geven van het festival, zoals in 2014 en 2015 met het Eddie the Eagle Museum, is wat ons betreft een van de sleutels naar het creëren van een meer opwindend geheel waarin mainstream en avant-garde elkaar treffen. Het NTF wil meer durven en een uitgesproken koers varen, waardoor het nog meer opvalt en haar charisma vergroot. De directeur neemt nadrukkelijker de positie in van **creatief directeur** die een artistiek team aanstuurt, waarbij het **festival zelf als kunstwerk** wordt benaderd en de magie van het theater ten volle wordt benut. 'Traditionele' festivalonderdelen krijgen een meer uitgesproken, innovatief karakter. In die zin neigt de festivalvorm meer richting de onconventionele aanpak van de Fringe, al bedient het NTF deels een ander marktsegment en is het NTF **in de kern een publieksfestival** met een promotionele taak, wat consequenties heeft voor hoe ver het festival wil en kan gaan, zonder zich van dat publiek te vervreemden.

Het verlevendigen van het festival heeft over de hele linie prioriteit. Het spelen met verschillende aanvangstijden zal hier op korte termijn al deel van zijn, maar ook het inrichten van een sterker festivalhart is een van de doelstellingen voor 2016. Idealiter geven we verschillende locaties een ander karakter, waar verschillende doelgroepen zich door aangesproken voelen. Vanzelfsprekend is er geen 'selectie bij de deur' maar juist door ons scherper op verschillende doelgroepen te richten, verbreden we ons bereik. De Fringe als 'eigengereide tegenhanger van de juryselectie' is hier een sprekend voorbeeld van.

Hospitality programma Nederlands Theater Festival en Amsterdam Fringe Festival - In de komende kunstenplanperiode willen we ons nadrukkelijker profileren als **showcasefestival** met het oog op de binnen- en buitenlandse markt. Steeds vaker betekent selectie voor het festival een impuls voor de gekozen

voorstellingen, voorlopig vooral nog in eigen land, al neemt de belangstelling vanuit het buitenland zienderogen toe. De combinatie van gevestigd en de Fringe is dan ook ideaal.

Graag willen wij de internationale promotie van het Nederlandse (en Vlaamse) theater op structurele basis vervullen. Programmeurs komen graag naar Amsterdam wanneer er veel te zien is in korte tijd en er interessante ontmoetingen in het verschiet liggen is de ervaring. Wij realiseren ons dat de Nederlandse Toneeljury niet selecteert met export-potentie in gedachten. Dat is ook niet de opdracht van de jury. Daarom willen we het festival indien nodig aanvullen met zogenaamde '**showcasevoorstellingen**' die met name interessant zijn voor buitenlandse programmeurs. Deze voorstellingen worden voorzien van **Engelse boventiteling**.

The International Pro - Onder de noemer The International Pro willen we het festival uitbreiden met een speciaal arrangement gericht op de internationale professional. Onze **Arts Industry Office** zal hierin leidend zijn. Een redactieraad met een groot internationaal netwerk zal het festival adviseren welke voorstellingen als showcasevoorstelling aan te merken. Internationale professionals kunnen wij naast voordelige hoteldeals, theatertickets, ontvangsten, ontmoetingen, een 'professionals-lounge' en begeleiding ook een dagelijks inhoudelijk programma bieden waarin kennis wordt uitgewisseld middels lezingen, workshops en dialoog. Binnen het budget willen wij een bescheiden ruimte vrijmaken voor het actief uitnodigen van toonaangevende theaterjournalisten en programmeurs. Daarnaast willen we internationale professionals de mogelijkheid bieden tot het promoten en geven van een **eigen workshop** binnen het festival. Zodoende kunnen buitenlandse gasten hun kennis op het gebied van bijvoorbeeld programmering, digitalisering, marketing en ondernemerschap delen en mogelijk een deel van hun kosten terugverdienen. Vervolgens helpt het festival met het werven van deelnemers. Met voormalig Edinburgh Festival Fringe directeur Paul Gudgin werd al enkele malen op deze manier gewerkt, wat voor beide partijen van absolute meerwaarde was.

Naar buiten kijken: Internationale samenwerking - De voorloper van het Nederlands Theater Festival, Het Theaterfestival genaamd, was geïnspireerd op het beroemde Berlijner Theatertreffen. Aanvankelijk werkten het Vlaamse Theaterfestival, dat ook al was geïnspireerd op Theatertreffen en het Nederlandse 'Theaterfestival' nauw samen: er was zelfs maar één jury voor beide landen. Deze samenwerking werd allengs minder toen Het Theaterfestival haar beleid wijzigde en met één curator ging werken. Het Theaterfestival werd in 2004 opgeheven.

Inmiddels zijn we tien jaar verder en zijn de festivals weer meer naar elkaar toe gegroeid. Samenwerking is bovendien noodzaak geworden: het Vlaamse theater is met uitzondering van de Vlaams-Nederlandse coproducties vrijwel geheel uit de Nederlandse zalen verdwenen. Ongewild bijeffect is dat Vlaamse acteurs minder snel in aanmerking komen voor een Toneelprijs als de Louis d'Or of Theo d'Or: daarvoor moet een substantieel aantal keren in Nederland worden gespeeld. Ook het Nederlands aanbod, toch al nooit heel sterk bij de Zuiderburen vertegenwoordigd, verdwijnt meer en meer uit de Vlaamse cultuurhuizen.

Duitsland - Samenwerking tussen Nederland en Duitsland is een voortdurende en belangrijke bron van inspiratie en nieuwe ontwikkelingen binnen het theatergenre. De Duitse intendant van de Berliner Festspiele Thomas Oberender zei in zijn Staat van het Theater 2014 het volgende: 'Nederland was voor de Duitstalige theaterwereld een continue bron van esthetische inspiratie. (...) Er zijn veel redenen waarom het Duitstalige publiek en zijn theater gefascineerd naar Nederland kijkt. De samenwerking van lokale en landelijke instellingen was – moet ik echt zeggen: was? – richtinggevend'. Oberender is zeer complimenteuz over het Nederlands theater. Maar natuurlijk valt er ook andersom voor ons veel te leren van dit gigantische theaterland met haar lange en grootse theatertraditie.

We vinden het, gelet op het bovenstaande, daarom tijd om meer over de grenzen te kijken en de samenwerking met de buurlanden te intensiveren. Het NTF wil dus weer een Nederlands-Vlaams Festival zijn, met een toegevoegde focus op de andere ons omringende landen. Daar heeft niet alleen de theatersector baat bij, het verruimt ook het perspectief van de bezoeker, mits een en ander van een inspirerend en inhoudelijk kader wordt voorzien.

Wat ons met Duitsland en dan met name Theatertreffen voor ogen staat is een uitwisseling op het niveau van voorstellingen, jury's en theatercritici, regisseurs en acteurs. Nederlandse theatercritici willen wij in contact brengen met Duitse collega's uit de jury van Theatertreffen, die geheel bestaat uit critici. De Duitse theatercritici willen wij uitnodigen om de Nederlandse selectie te bekijken en er over te schrijven. Daarnaast willen wij Duitse acteurs en regisseurs vragen om (deels openbare) masterclasses te verzorgen. In een recent verleden deden wij hier met onder andere Thomas Ostermeier en Lars Eidinger goede ervaringen mee op. Een gelijksoortige samenwerking ambiëren we verder met Copenhagen Stage, wat een vergelijkbaar festival is met ons festival, Het Theaterfestival en Theatertreffen.

Festivallab - Ofschoon het festival vele vaste onderdelen kent is het toch steeds aan verandering en continue verbetering onderhevig. Jaarlijks worden nieuwe onderdelen in de praktijk getest, soms te licht bevonden of verder doorontwikkeld na gebleken succes. **Trial-and-error** wordt binnen de organisatie aangemoedigd. Juist omdat het Nederlands Theater Festival niet over indrukwekkende middelen beschikt om bijvoorbeeld een landelijke campagne te kunnen voeren, zijn we aangewezen op het bedenken van nieuwe manieren van werken. Om meer continuïteit te geven aan de 'best and worst practices' willen we deze praktijk samen met de Fringe (de zogenaamde *Moonshots*) en Nieuwe Grond verder gestalte geven binnen een 'festivallab' en dit inzichtelijk maken voor professionals en publiek.

Studenten van de AHK en HKU, net afgestudeerden, werkzoekenden, freelancers en andere geïnteresseerden willen we de mogelijkheid bieden om binnen de context van het Festivallab duurzame concepten te ontwikkelen en uit te voeren, zowel in als buiten de festivalperiode. Het team staat daarbij garant voor inhoudelijke begeleiding en kennisoverdracht. Het kantoor biedt daartoe de ruimte en beschikt zelfs over voldoende 'festival equipment' in de opslag om in principe een compleet minifestival mee op te tuigen.

Het Festivallab verplaatst zich in 2018 naar **Leeuwarden**, dan **Culturele Hoofdstad van Europa**. Hier zullen met de Fringe en lokale opleidingen Tijdelijke Theaters worden ingericht. Ook worden er in samenwerking met Schouwburg de Harmonie een reeks aan Nederlandse en internationale premières georganiseerd, omlijst door steeds een omvangrijk randprogramma.

Het Festivallab moet een prominente rol gaan spelen in de ambitie om het festival ook andere plaatsen te laten aandoen. Met **Groningen** wordt al een paar edities gewerkt aan een satelliet-versie gelijktijdig met Amsterdam, dat binnen het lab steviger vorm kan krijgen.

Festival Nieuwe Grond - Nieuwe Grond is het verdieppingsprogramma van het Nederlands Theater Festival. Oorspronkelijk opgezet als festival over kunst en engagement in 2006 op landgoed De Baak in Driebergen-Zeist werd het in 2014 opnieuw leven in geblazen door theatermaker en journalist **Anoek Nuyens** als onderdeel van het festival in Amsterdam. Daarmee kreeg het Nederlands Theater Festival het dramaturgische fundament en de denkkraft die het nodig heeft. Het bleek een zeer gelukkige toevoeging die jaren daarvoor nog door adviescommissies overbodig werd geacht omdat toen het Theater Instituut Nederland nog bestond.

Nieuwe Grond werd door enkele journalisten en critici uitgeroepen als beste festival van 2014 en omschreven als 'actueel en diepgravend: van invloed op het daaropvolgende theaterseizoen' (bron: De Theatermaker).

Met Nieuwe Grond wordt nu een nieuwe weg ingeslagen. Nieuwe Grond wil af van het idee een randprogramma te zijn en enkel te reflecteren op actuele ontwikkelingen in de sector en de samenleving. Nieuwe Grond zal zich expliciet profileren als **een doe- en denkplatform**. Naast het creëren van tijdelijke denkruimtes waar kunstenaars, beleidsmakers en critici samenkomen, wil Nieuwe Grond ook aanjager zijn van nieuwe, eigennuttige en prikkelende voorstellen. Het wil ruimte creëren voor nieuwe ideeën over de inrichting van onze sector, de relatie tussen kunst en politiek en de rol van kunst in de samenleving. Nieuwe Grond wil denken vanuit voorstellen, niet vanuit kritiek.

Een concreet voorbeeld van wat ons daarbij voor ogen staat: in plaats van een debat te organiseren over het groeiende aantal burn-outs in de sector en het fenomeen 'uitholling' wil Nieuwe Grond een voorstel doen hoe deze tamelijk zorgelijke ontwikkeling een halt geroepen kan worden. In eerste instantie gericht op de eigen sector, maar met in het achterhoofd dat het wellicht als inspiratie kan dienen voor organisatiestructuren in andere publieke domeinen zoals de zorg en het onderwijs.

Nieuwe Grond wil op deze manier **experiment 'aan de achterkant'** bevorderen. Nu wordt er vooral geëxperimenteerd op het podium en gezocht naar nieuwe kunstvormen. Het beleid, de inrichting van een gezelschap, de praktijk die je samen deelt als sector krijgt niet de artistieke aandacht die het verdient. Dat moet anders. Want het landschap rondom het kunstwerk heeft in hoge mate invloed op het kunstwerk zelf. Daar zullen we ons in deze veranderende tijden meer bewust van moeten worden.

Educatie - Het Nederlands Theater Festival kent **een educatieprogramma** waarbij middelbare scholieren het festival bezoeken en een workshop 'toneel' volgen. Ook **studenten van de theateropleidingen** in Amsterdam, Utrecht, Arnhem en Maastricht bezoeken het festival veelvuldig, al dan niet met begeleiding van hun docenten. De opening van het festival en het daaropvolgende debat, is populair. Studenten ontvangen groepskortingen voor de voorstellingen. Vaak worden daarnaast verdiepende programma's gevolgd. Het NTF geeft regelmatig gastcolleges aan de theateropleidingen.

Wat ons zorgen baart is de onbekendheid met het theater onder de docenten van de opleidingen tot Leraar Basisonderwijs en Middelbaar Onderwijs. De bezuinigingen op de culturele ontwikkeling van kinderen en het gestaag verdwijnen van kwalitatief hoogwaardig theateraanbod buiten de vier grote steden is sowieso een groot punt van zorg. We willen daarom samen een programma ontwikkelen dat docenten een completer beeld geeft van het aanbod en de theaterpraktijk. Op de **Docentendag** worden docenten uitgenodigd en door ons ontvangen met voorstellingen en informatie. Jeffrey Meulman, directeur NTF, zal op deze dag de docenten onder zijn hoede nemen.

Het publiek vraagt overigens ook zelf om **meer informatie**. Uitleg over de voorstelling, de motivatie van de jury, een infostand van het gezelschap: het zijn allemaal vragen die duiden op een grote betrokkenheid van het publiek dat er nog meer 'in' lijkt te willen duiken. Het festivallab kan bij het zoeken naar nieuwe participatievormen een rol van betekenis spelen.

Workshops – In samenwerking met de Vereniging Acteursbelangen ACT willen we acteerworkshops aanbieden, die vooral voor amateurs met professionele ambities en jongeren met een krappe beurs toegankelijk zijn.

Jaarlijkse Expositie - Sinds 2014 is het NTF begonnen met het organiseren van (nog bescheiden) exposities in samenwerking met het voormalige Theatermuseum ondergebracht bij de afdeling **Bijzondere Collecties** van de Universiteit van Amsterdam. Een schat aan theaterrekwisieten, kostuums en ander archiefmateriaal ligt opgeslagen in een loods in A'dam Zuidoost, onzichtbaar voor het publiek. Ieder jaar willen we tijdens het festival in de Stadsschouwburg een expositie inrichten rond een thema dat steeds een ander aspect van het theatervak belicht. In 2015 besteedden we aandacht aan 60 jaar Louis- en Theo d'Or. In 2016 richten we een uitgebreide tentoonstelling in rond **Scenografie**. Het ligt in de bedoeling om steeds historische en nieuwe items naast elkaar te exposeren.

Tot de vaste onderdelen van het Nederlands Theater Festival zullen ook in 2017 – 2020 behoren:

De Opening / Staat van het Theater - De opening van het NTF met de uitreiking van de BNG Bank Nieuwe Theatremakersprijs en natuurlijk de Staat van het Theater ontwikkelde zich tot een happening in de grote zaal van de Stadsschouwburg waarvoor sinds twee jaren een wachtlijst bestaat. Ivo van Hove, Joop van den Ende, Pierre Audi, Jet Bussemaker, Ronald Plasterk, Joan Nederlof, Liesbeth Coltof, Thomas Oberender en ook een nieuwe generatie makers waaronder Jeroen de Man, Ilay den Boer en Walter Bart, spraken de Staat uit. De meest recente 'staat' werd uitgesproken door regisseur Ola Mafalaani en veroorzaakte zowel hevige ontroering als verontwaardiging. Naast de Staat van het Theater bestaan ook de Staat van het Jeugdtheater en de Staat van het Teksttheater. Vlaanderen kent een State of The Union en een 'Jonge Staat'. In de komende periode wil het festival individuen of collectieven vragen de opening van het festival te verzorgen en hiermee een standpunt te ventileren over de theaterpraktijk. Dat kan door middel van een 'staat' zijn, maar evenzogoed een debat, documentaire, voorstelling of performance.

De Officiële juryselectie van de Nederlandse Toneeljury - De officiële juryselectie vormt samen met de uitreiking van de belangrijkste Nederlandse Toneelprijzen de kern van het NTF. De Nederlandse Toneeljury bestaat uit 8 leden afkomstig uit het hele land, inclusief voorzitter Ferry Mingelen. De jury kent een

vicevoorzitter namens de VSCD in de persoon van Walther van den Heuvel, Hoofd Programmering van de Rotterdamse Schouwburg.

De Nederlandse Toneeljury is een **breed samengestelde vakjury** waarin zowel vertegenwoordigers uit het kleine zalen circuit als uit de (stedelijke en provinciale) schouwburgen vertegenwoordigd zijn. Daarnaast hebben in de jury critici en theaterwetenschappers zitting. Zij maken een selectie op basis van criteria die jaarlijks opnieuw scherp worden gesteld. **Actualiteit, relevantie, zeggingskracht, kwaliteit en vakmanschap** zijn steeds terugkerende criteria. We streven ernaar weer een Vlaams jurylid aan de Nederlandse jury toe te voegen, zoals dat in het verleden de regel was.

De jury selecteert jaarlijks de tien beste voorstellingen van het seizoen, traditioneel bestaande uit 5 voorstellingen uit de grote zaal en 5 uit de kleine zaal. Op uitdrukkelijk verzoek van de Nederlandse Toneeljury willen we hier flexibeler mee omgaan dan tot nu toe het geval is geweest, omdat dit criterium regelmatig als te dwingend wordt ervaren. De jury bepaalt tevens de winnaars van de meest prestigieuze Toneelprijzen, waaronder **de Louis d'Or en de Theo d'Or** voor Beste Acteur en Beste Actrice.

Naast de juryselectie streven we er naar om ook de **genomineerden voor de Mimeprijs** binnen het festival te tonen.

De Vlaamse selectie binnen het Nederlands Theater Festival - Het Theaterfestival in Vlaanderen en het NTF presenteren beide voorstellingen uit elkaars selectie. De juryselecties worden als volledig gelijkwaardig beschouwd. Voorstellingen die in beide landen te zien zijn noemen we **de Kroonjuwelen van de Lage Landen**. Dit programma wordt aangevuld met debatten binnen Nieuwe Grond (solidariteits-top), workshops, diners, etc. Andersom gebeurt dit ook in Vlaanderen.

Dit is een belangrijk instrument in de promotie van het Nederlands theater in Vlaanderen en het Vlaams theater in Nederland. Beide festivals streven er naar om tevens het volledige programma van **Circuit X** een plek te geven. Onderzocht wordt de mogelijkheid om een **Prijs voor de Vlaams-Nederlandse samenwerking** in het leven te roepen teneinde coproductie over de grens te stimuleren. Hiertoe zijn we in gesprek met het Algemeen-Nederlands Verbond.

De Genomineerden voor de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs - Een **nieuwe generatie theatermakers** is te vinden bij de genomineerden voor de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs. Een **vijfkoppige vakjury** onder leiding van voorzitter Maarten Verhoef nomineert jaarlijks zo'n zes tot acht voorstellingen van theatermakers die hun eerste schreden op de professionele podia al enige tijd hebben gezet en na een of twee tournees grotere publieke erkenning verdienen als stimulans voor een volgende stap in hun carrière. Zo vormt de BNG Bank Nieuwe Theatermakersprijs als het ware **de brug tussen de Fringe en het gevestigde circuit**. Rond de bekendmaking van de prijs (45.000 euro voor het hernemen van de winnende voorstelling langs Nederlandse gemeenten en/of investering in een nieuwe productie) wordt door de jury een inhoudelijk programma georganiseerd. Zo mogelijk worden al de genomineerde voorstellingen in het festival getoond.

Toneelteksten - Een nieuwe traditie op het Nederlands Theater Festival is sinds 2014 de **Dag van de Toneeltekst**. Deze dag staat volledig in het teken van hedendaagse toneelteksten en hun schrijvers. Het programma geeft met inspirerende interviews, stevige visies, uitreikingen en natuurlijk tekstvoordrachten een mooie dwarsdoorsnede van de toneelschrijfkunst in Nederland en Vlaanderen. De dag wordt georganiseerd in samenwerking met de **Tekstmederij, de Taalunie en het Prins Bernhard Cultuurfonds**.

Dag van de Programmering - Een instrument om verschraving van het theateraanbod tegen te gaan is sinds drie jaren de Dag van de Programmering. Hier ontmoeten landelijke programmeurs elkaar en reflecteert men op het vak, onder andere naar aanleiding van de 'programmeursspeech', inmiddels uitgesproken door Cees Debets (Den Haag), Walther van den Heuvel (Rotterdam) en Steven Peters (Utrecht).

Jaarlijks bezoeken zo'n zestig theaterprogrammeurs uit heel het land de dag om elkaar te ontmoeten, tips van collega's te horen en vooral veel te zien. We willen programmeurs steeds meer verleiden om meerdere dagen naar Amsterdam te komen door het bieden van hoogwaardige lezingen van o.a. internationale professionals. We zetten er bovendien op in om ook hier het Vlaamse-Nederlandse element te versterken. Zo willen we een

busreis naar ons zusterfestival in Vlaanderen organiseren met Nederlandse programmeurs en andersom. **Jeugdtheater** wordt op verzoek eveneens onderdeel van De Dag van de Programmering.

TFJong - TFJong in de Wijk is de jeugdeditie van het Nederlands Theaterfestival dat plaatsvindt in Jeugdtheater **de Krakeling, Oostblok, Podium Mozaïek, De Meervaart en het Bijlmerparktheater**. Een festival met de hoogtepunten van het jeugdtheater van het afgelopen seizoen en een gezamenlijke opening van het nieuwe jeugdtheaterseizoen. Een festival dat aandacht genereert voor jeugdtheater in Amsterdam en daarbuiten. TFJong in de Wijk laat gedurende de tien festivaldagen, de Zilveren Krekel winnaars (genomineerden voor de Gouden Krekels) zien, aangevuld met de genomineerden voor de Zapp theaterprijs en de Keuze van de diverse theaters.

Op de laatste dag van het festival vindt de **Jeugdtheaterdag voor professionals** plaats. Op deze dag wordt de 'Staat van het Jeugdtheater' uitgesproken en worden de winnaars van de Zilveren Krekel in het zonnetje gezet. Ook wordt de ZAPP theaterprijs (de prijs namens een kinderjury) uitgereikt en pitchten talentvolle jeugdtheatermakers voor het Jeugdtheaterfonds (opgericht door STIP theaterproducties). Het deel van de ZAPP prijs uitreiking wordt gefilmd en uitgezonden op ZAPP en op het **Jeugdjournaal**.

Het festivalhart van TFJong in de Wijk is jeugdtheater de Krakeling. STIP voert de collectieve promotie voor TFJong in de Wijk. Vanaf 2016 vindt er in samenwerking met Duch Performing Arts een **internationaal bezoekersprogramma en showcase** plaats over de hele stad. TFJong in de Wijk is er voor alle kinderen en jongeren van 2 tot en met 17 jaar in heel Amsterdam. Doordat TFJong in de stadswijken van Amsterdam te zien is biedt TFJong in de Wijk kinderen en jongeren in heel Amsterdam een laagdrempelige kennismaking met theaters.

De **promotionele doelstellingen** van TFJong zijn:

- TFJong in de Wijk bereikt een nieuwe publiek voor het jeugdtheater.
- TFJong in de Wijk biedt het bestaande publiek met de beste voorstellingen een extra impuls om vaker naar het theater te gaan.
- TFJong in de Wijk zet het jeugdtheater in Amsterdam en in Nederland stevig op de kaart.
- TFJong in de Wijk bereikt jaarlijks in 10 dagen minstens 2150 bezoekers: 1200 in de Krakeling, 800 verdeeld over de wijk en 150 professionals op de jeugdtheaterdag.

In 2015 heeft er een eerste succesvolle editie van TFJong in de Wijk plaatsgevonden. De komende jaren wordt in alle Cultuurhuizen de programmering en randprogrammering uitgebreid en wordt de marketing van het festival over de hele stad eerder en breder ingezet. Het doel is om in 2020 een jeugdtheaterfestival in Amsterdam te hebben neergezet dat zich kan meten met een publieksfestival als CineKid. Voor TFJong in de Wijk wordt bij het Amsterdams Fonds voor de Kunst binnen deze aanvraag 15.000 euro aangevraagd. We willen graag van de commissie weten of zij dit bedrag specifiek aan dit onderdeel toekent.

De Keuze van de WijkJury De WijkJury bestaat uit zo'n veertien vrouwen én mannen met verschillende culturele achtergronden die woonachtig zijn in diverse Amsterdamse wijken. De WijkJury ziet een palet aan voorstellingen, van groot repertoiretoneel tot mime en jeugdtheater. De leden van de WijkJury praten met makers, wonen toneelrepetities bij en ontwikkelen zo een eigen visie op het Nederlands theater. Traditiegetrouw wordt **de favoriet van de WijkJury** opgenomen in het programma van het NTF. De Keuze van de WijkJury wordt op het festival omgeven met een feestelijke huldiging van de winnaar en een dito kennismaking van het publiek met de juryleden.

Theatervooropleiding - De Theatervooropleiding Amsterdam (DTA) is een parttime vooropleiding en heeft de ambitie om jong uitvoerend talent klaar te stomen voor het landelijke kunstvakonderwijs. DTA is bedoeld voor acteurs, mimespelers en performers tussen 16 en 23 jaar. Toneelgroep Amsterdam, Stadsschouwburg Amsterdam, Frascati, het NTF/AFF en Likeminds **ondersteunen DTA** onder andere door het 'om niet' leveren van faciliteiten, kennis en menskracht.

De Keuze van het Festival en special events - Hier is een mogelijkheid voor de directeur van het festival om zijn of haar stempel op het festival te drukken, bijvoorbeeld wanneer een voorstelling representatief lijkt voor

actuele ontwikkelingen maar niet door de jury is geselecteerd. De Keuze van het festival en de special events zijn de elementen waarmee de compositie van het festival wordt gecomplementeerd en geven zoveel mogelijk **duiding aan tendensen** binnen de podiumkunsten, al dan niet omlijst met een inleiding, artikel, feestelijk randprogramma of anderszins.

Het Gala van het Nederlands Theater - Met de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD) is afgesproken dat het Gala van het Nederlands Theater ook in de komende jaren de **afsluiter van het festival** blijft. Hier worden uitgereikt de Act Award, de Prosceniumprijs, de Gouden Krekels, de VSCD Mimeprijs, de Regieprijs en de VSCD Toneelprijzen Colombina, Arlecchino, de Louis d'Or en Theo d'Or. Het Gala wordt live **uitgezonden op Radio 1 en live gestreamd** op internet. Er zijn geen plannen om het Gala te fuseren met de uitreiking aan andere disciplines. Juist de nieuwe opzet, waarbij een jonge regisseur samen met een jonge tekstschrijver het Gala voor zijn rekening neemt en de genodigden zelf bijdragen aan de financiering van de avond heeft het Gala nieuw elan gegeven. Het Gala wordt inmiddels bezocht door honderden acteurs. Ook wordt het publiek in de gelegenheid gesteld om kaarten te kopen. Het Gala werd in 2014 en 2015 geregisseerd door Greg Nottrot met teksten van Jibbe Willems.

TF on Air / TF Talks - De digitale revolutie heeft het uitzenden van eigen 'materiaal' de afgelopen jaren zo veel gemakkelijker gemaakt dat we met recht kunnen spreken van 'TF on Air'. Sinds afgelopen jaar is het Gala van het Nederlands Theater dankzij AVROTROS real time op internet te volgen. Hetzelfde geldt inmiddels voor nagesprekken gepresenteerd door Hans Smit. Deze ontwikkeling zal zich in de komende jaren in sneltreinvaart voortzetten en grote gevolgen hebben voor de uitstraling en het bereik van het festival dat behalve (Engelstalige) lezingen, de debatten gevoerd binnen Nieuwe Grond, bijvoorbeeld ook voorstellingen live in 360 graden kan gaan uitzenden.

We willen nog binnen de komende periode kunnen gaan werken met brillen, waarbij de ondertiteling in een zelf gekozen taal bij een voorstelling verschijnt in het glas. Tegelijk is naast het digitale het ouderwetse drukwerk terug van weggeweest. Veel archiefmateriaal wordt in de digitale wereld te gemakkelijk gewist. Nieuwe Grond is daarom in 2014 begonnen om de programmaonderdelen weer in druk te verslaan.

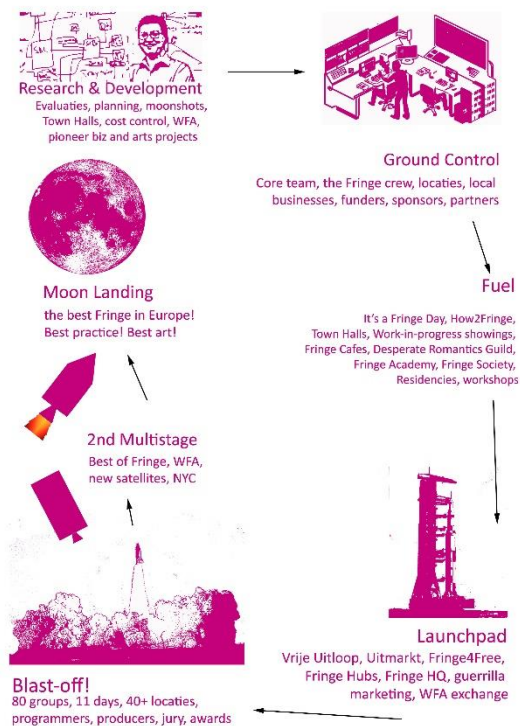
Het Amsterdam Fringe Festival: versteviging en voorzetting van de visie 2017-2020

"They're a tribe with an anarchic streak, who are willing to bend and break the rules, take chances. People who won't settle for corporate shackles, who shout at the system, shout at each other, dry each others' tears and keep on going. Fringe is where they congregate, whether it be in Amsterdam, Grahamstown, Cape Town, Brighton, Prague, Perth or elsewhere. National boundaries are but a detail...So here's to the brave. You did it again, you fucken amazing people."— **Steve Kretzmann, Critter 2015**

'Meer dan 11 dagen' - Er is een grote behoefte aan een omgeving zoals de Fringe die energiek, uitdagend, ambitieus en wendbaar is. Die reageert op de stemmen om zich heen. Die over grenzen heen kijkt, zoekt naar direct contact, structuren afbreekt, regels breekt en de noodzaak inziet van nog grotere toekomstdromen. Dit is een omgeving die **verder kan en moet reiken** dan de 11 dagen van het festival zelf. Het AFF wil zo'n plek blijven creëren en ontwikkelen door het jaar heen met het festival zelf als de spreekwoordelijke **'kers op de taart'**. Op deze manier wil AFF in 2020 bekend staan als het **beste** Fringe festival in Europa en internationaal een **voorloper** zijn door zich te richten op:

- Een uniek open-access-model, gedreven door **artistieke vrijheid en empowerment**, gebaseerd op een nauwe verbondenheid met de artistieke community, co-ownership en loyaliteit;
- Een **stadsfestival**, geworteld in de artistieke geschiedenis van Amsterdam met een sleutelrol in de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van cultuurpolitiek en ondernemerschap;
- Een **'best practice' op het gebied van Arts Leadership en organisatie**, verspreiden van de (inter)nationale mogelijkheden en reputatie van 'Dutch Fringe Theater' door de World Fringe Alliance;
- Een **versterking van de rol van de Fringe 'door het jaar'** heen voorbij de 11 dagen die het festival duurt, verdieping van de investering in de ontwikkeling van kunstenaars, publiek en professionals;
- Een verdere ontwikkeling van het **merk 'fringe'**: als een houding, een genre zonder grenzen, als een gebied dat verder reikt dan een festival.

De operationele mix, ofwel: 'how 2 land the moonshot' ziet er in de komende jaren dan als volgt uit:

Research & Development

- **Evaluëren** planning en output voorgaande jaar, analyse publieksopbouw (kwantitatief en kwalitatief), evaluatie programma-onderdelen, wijzigingen waar nodig en afstemmen op kernvisie.
- Elk **teamlid** pitcht een '**moonshot**' voor het komende jaar – bijvoorbeeld de ontwikkeling van een nieuwe technologie/nieuw systeem/project. Het team kies het beste idee en ondersteunt in uitvoering ervan binnen de context van het festivallab.
- **Artiesten** kunnen in aanmerking komen voor een startkapitaal om een **moonshot project** te realiseren – bvb een geheel onwaarschijnlijke samenwerking, een nieuw genre of een hoogstorigineel idee. Fringe maakt een shortlist en legt deze voor aan een commissie die het beste idee uitkiest.
- **Kostenbeheersing** en vastleggen begroting komend jaar.
- **Samenwerken** met de World Fringe Alliance: bepalen agenda en plannen komend jaar.

Ground Control

- **Consolideren** bestaande relaties tussen en met partners (financiers, bedrijven, theaters, leveranciers).
- Ontdekken en **ontwikkelen nieuwe** relaties met lokale organisaties/bedrijven in 'hub'-gebieden.

Fuel

- **ITs a Fringe Day** (feb) – afgestudeerde studenten kunstvakopleidingen krijgen een dag lang workshops, keynotes, ronde tafel gesprekken en informatie over Fringe en het onafhankelijke circuit. Zo kunnen zij kennis maken met Fringe artiesten en artistieke leiders, praten over werk en ondernemerschap en kan Fringe dienen als inspiratiebron voor 'nieuwe' makers.
- **How2Fringe Workshops** (3 per jaar) – gespecialiseerde workshops voor geregistreerde Fringe artiesten op het gebied van bvb projectplanning, pr, marketing, begrotingen, financiering. De workshops worden ontwikkeld en geleid door het Fringe team en artiesten die in de Fringe (hebben) (ge)staan. Naast een kans om te leren van de ervaring van anderen en het 'fringe proces' zo helder en transparant mogelijk te maken, is het ook een kans voor kunstenaars om te netwerken en binnen de artistieke community op zoek te gaan naar hun eigen support system.

- **Town Halls** (2-4 per jaar) – informele bijeenkomsten met Fringe artiesten, waar urgente en/of interessante onderwerpen/uitdagingen worden besproken. Ook dit draagt bij aan het transparant maken van de manier waarop de Fringe werkt en versterken en ontwikkelen van de community: AFF wil niet elitair zijn maar juist de kritische reflectie van artiesten gebruiken, het team dicht betrekken bij de artiesten en de artiesten bij de ontwikkelingen binnen het AFF.
- **Vertoning ‘Work in progress’** (tweemaandelijks) – 3-4 artiesten presenteren op een avond de aanzetten van hun productie (max 10 minuten) in een semi-open constructie voor trouw Fringe-publiek, financiers, ondersteuners en hun collega’s. Het is gratis toegankelijk en de artiesten gaan direct na vertoning in gesprek met het publiek door middel van een open Q&A sessie: op deze manier kunnen ze hun werk blijven ontwikkelen binnen een constructief kritische omgeving. Deze avonden dragen ook bij aan de voorpubliciteit van hun productie en zorgt voor het versterken van een open relatie tussen artiesten, AFF en publiek.
- **Fringe Cafés** – door het jaar heen ‘poppen’ Fringe Cafés ‘op’ in de verschillende stadsdelen. Deze zorgen ervoor dat de Fringe door het jaar blijft leven en mogelijke nieuwe doelgroepen worden ontsloten. Daarnaast biedt het ook een nieuwe inkomstenbron en kan het AFF hierdoor de relatie met lokale ondernemingen, entrepreneurs en leveranciers concretiseren en uitbreiden. De avond wordt verpakt als een ‘uniek evenement’ en dient ook weer als promotiemoment voor artiesten.
- **Feast of Fools** – een lidmaatschap programma dat ontwikkeld wordt voor professionals en oud-fringe artiesten voortbouwend op de ‘Desperate Romantics Guild’ waar niet werd gesproken over ondernemerschap.
- **Fringe Academy** – een van de belangrijkste educatietrajecten van het AFF: 3-5 kandidaten worden ieder jaar geselecteerd en werken nauw samen binnen het Fringe team. Dit is op vrijwillige basis, maar geeft hen de kans om vaardigheden op te doen. Hun taken worden afgestemd op hun interessegebied: pr, management, productie, zakelijk etc. Ze krijgen workshops, organiseren de Vrije Uitloop en uitzonderlijke talenten hebben goede kans (en support van ons) door te stromen naar een betaalde functie binnen/buiten de Fringe (40% team begonnen als vrijwilliger/Academy student).
- **Fringe Society** – informele groep professionals uit niet-culturele veld. Deze groep fungeert als ambassadeurs, zijn actief als verbinders met potentiële partners/financiers en staan de Fringe met raad en daad terzijde binnen hun expertise, bvb: nieuwe media (kassasysteem), bankwezen, juridische zaken, toerisme, belastingen etc.
- **Residenties en workshops** – om het AFF blijvend te ontwikkelen en in de voorhoede van het artistieke veld – of het nu inhoudelijk, institutioneel of beleidsmatig is – wil het AFF een aantal residenties en/of workshops opzetten met nationale opleidingen (Artez, DasArts, UvA en Hogescholen voor de Kunsten) en met internationale partners (Familie Flöz (Berlin), Lecoq (Parijs), Rhodes University & University of Cape Town (Zuid-Afrika). Doel is om de Fringe en alle betrokkenen te blijven revitaliseren en daarnaast het profiel van en de aandacht voor het AFF internationaal te versterken. Ook dit is weer een alternatieve inkomstenbron, geeft artiesten mogelijke werkgelegenheid en zorgt voor de nodige kruisbestuiving op zowel artistiek als zakelijk vlak. Deze activiteiten zullen in sommige gevallen ook direct aan het festival gekoppeld worden in verbanden met hoge kosten voor internationale uitwisseling.

Launchpad

Dit terrein omvat alle **marketing- en pr-strategieën** die ontwikkeld worden om Fringe-artiesten zo (kosten)efficiënt mogelijk te ondersteunen op het gebied van promotie. De strategie richt zich vooral op een ongewone, effectieve en vooral visuele live en online integratie met de artiesten & niet de verspilling van duur drukwerk. Dat gebeurt bijvoorbeeld door de nadruk op speciale evenementen, zoals de Vrije Uitloop, in aanloop van het festival waar artiesten het (potentiële) publiek direct aan kunnen spreken door fragmenten uit hun werk te laten zien, een walkabout act, of een speciaal gecreëerde live ‘teaser trailer’. Tijdens het festival worden deze en andere guerrilla marketing tactieken doorgevoerd op platforms als de **Fringe4Free** en promotionele activiteiten rond de Fringe Hubs en het Fringe Theater (main hub). Overigens moet worden opgemerkt dat alle activiteiten die voorafgaand aan de ‘Launchpad’ zijn genoemd ook als marketinginstrumenten ingezet worden.

Blast-Off!

Alle evenementen en activiteiten komen samen in het **festival zelf**: de 'kers op de taart'. 11 Dagen totale Fringe waanzin en hilariteit, met zo'n 80 producties op meer dan 40 locaties verspreid door Amsterdam. De inhoud van het festival is volledig afhankelijk van de input van de artiesten en verandert jaarlijks afhankelijk van hun interesses, obsessies, focus en context. Dit alles vindt plaats binnen een aantal vaststaande elementen die terugkeren in het festival.

Makers kunnen kiezen uit een aantal **vaste Fringe locaties** die door het festival 'geleverd' worden: bestaand theaters, clubs en buitenlocaties en een aantal plekken die gedeeld worden **het NTF om kruisbestuiving van publiek** te bevorderen (Compagnie Theater, Bellevue en Frascati). Daarnaast kunnen makers ook **alternatieve locatie** 'meebrengen' naar de Fringe wat er ook voor zorgt dat er jaarlijks verrassende nieuwe locaties bijkomen zoals matrassenwinkels tot minimono's, taxi's of snackbarren. Makers die beginnend zijn of een korte voorstelling in café-setting hebben kunnen zich opgeven voor de **Fringe4Free**: een gratis open access platform in het Fringe Theater. In datzelfde Fringe Theater kan het publiek 's avonds naar de **Fringe Nachtclub**: inmiddels een succesformule: een groep krijgt drie jaar de kans om de theatrale nachtclub van de Fringe te draaien (tot en met 2017 **Club Gewalt**, daarvoor Club Silenzio en Circus Treurdier). Winnaars van het AFF in het voorgaande jaar en van buitenlandse Fringe Festivals staan in het enige gecensureerde onderdeel binnen de Fringe: de **Best of Fringe**. Een samenwerking met name binnen WFA die het mogelijk maakt voor excellente voorstellingen internationaal te touren en voor publiek om een aantal hits uit het fringe circuit te zien.

Tijdens het festival organiseren we ook **Promotor's Brunches** en andere open access platforms zoals een **programmeursdag** i.s.m. NTF waar kunstenaars en (inter)nationale programmeurs, producenten en artistiek leiders elkaar kunnen ontmoeten en inspireren door talks en in dialoog met elkaar. De belangrijke inhoudelijke discussie die door het jaar is aangewakkerd via het fuel-programma culmineert in een festival waar alles en iedereen bij elkaar komt.

Het festival eindigt met de **Fringe Awards Evening**, gelijktijdig met het Gala van het Nederlands Theater. De jury van de Awards bestaat uit een mengeling van belangrijke nationale programmeurs en directeurs van theaters of festivals, oud-Fringe artiesten, producenten, journalisten en tenminste 1 jurylid uit een andere discipline dan theater. Hoewel er enige discussie is over de rol van de Awards binnen het Fringe-model, verleent het de artiesten de nodige prestige die hen helpt in hun verdere carrière en draagt het zeker ook bij aan de profilering van 'Dutch Fringe Theater'.

2nd Multistage

Na afronding van het festival neemt de Fringe een kleinere vorm aan en probeert het zo efficiënt mogelijk te werken aan de doorstroom van excellent werk buiten het festival.

De winnaars van de Fringe Awards beginnen in het voorjaar van het jaar erop met een nationale **Best of Fringe Tour** naar onder andere Utrecht, Rotterdam, Den Haag, Arnhem en Amsterdam. In samenwerking met **Voor de Kunst** worden vanaf 2016 **workshops** gekoppeld aan de tour: zo voegen we de expertise van beide partijen samen, delen we kennis op het gebied van ondernemerschap en kunnen we lokale kunstvakopleidingen en andere belanghebbenden aantrekken door een interessante 'package deal' te bieden en zo het publiek te vergroten.

In 2017-2020 willen we eveneens Leeuwarden toevoegen aan de tour, aangezien er interesse is om in het kader van Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018 een **Fringe Leeuwarden in Tijdelijke Theaters** op te starten. Naast Leeuwarden willen ook andere steden toevoegen aan het tour-circuit om het profiel van AFF en 'Nederlands Fringe Theater' verder te laten groeien.

Op basis van een toename van het aantal producties in AFF die worden geboekt door uiteenlopende podia als Dutch Design Week, Incubate, Zwarte Cross, Gaudeamus en ReWire, wil het AFF een meer solide netwerk van partners opbouwen buiten het domein van de 'usual suspects' om de **potentiële markt** van excellente Fringe voorstellingen te vergroten.

Internationaal reist 'Dutch Fringe Theater' regelmatig naar het buitenland via het netwerk van de WFA. Er bestaat onder meer een overeenkomst met National Arts Festival Grahamstown (ZA) en Brighton Fringe een overeenkomst dat ze de winnaar van de Dioraphte Award (de eerste prijs) programmeren. Hierdoor is de aandacht en het profiel van Nederlands onafhankelijk theater duidelijk gegroeid. Tot nu toe is het **WFA** een informeel circuit en hebben de artistiek directeur en andere teamleden van het AFF altijd op eigen kosten gereisd, daar deelgenomen aan jurys, en een stevig netwerk onder Fringe directeuren opgebouwd. Tussen **2017-2020** willen we deze overeenkomst verder formaliseren en professionaliseren. Daarnaast willen we eveneens de banden met de andere WFA-leden verstevigen en ons met name richten op de vestiging van 'Dutch Fringe Theater' in **Amerika** (met name via Hollywood en **New York Fringe**). Tot slot willen we de (al ingezette) relaties met **onafhankelijke theaters** in het buitenland ontwikkelen en zo een verbinding leggen tussen Amsterdam, New York, Kaapstad en Johannesburg (met de komst van de nieuwe artistiek directeur zijn de relaties met Zuid-Afrika sterk te noemen) die verder reikt dan de Fringe arena.

Moonlanding

Dit is de 'landing' van de *moonshot*: de komende vier jaar het AFF ontwikkelen tot **het beste Fringe festival in Europa**. Niet de grootste. Niet de commercieel meest succesvolle. Maar de spannendste. De meest relevante. De parvenu die de juiste vragen stelt.

Zakelijk algemeen

Ondanks de vrij zware jaren als gevolg van de bezuinigingen **stegen de eigen inkomsten** van 66 % in 2013 naar 72 % in 2015, een verschil van bijna 189.000 euro. **De druk op het team van freelancers** (de stichting heeft geen mensen in vaste dienst) is o.a. hierdoor erg toegenomen, waardoor er een **risico op overbelasting** bestaat. Er zijn geen lange termijn investeringen gedaan: wel is er na tien jaar nomadisch werken een vast kantoor op huurbasis gevonden in stadsdeel West, wat de effectiviteit van de organisatie sterk ten goede komt.

Wij voorzien geen grote veranderingen binnen de organisatie zoals deze nu is. Wel is het gezien de huidige werkdruk vanwege de uitbreiding van taken in der loop der tijd en de nieuwe eigen ambities noodzakelijk om meer uren beschikbaar te stellen aan het huidige team. Ook de organisatiestructuur blijft vooralsnog ongewijzigd. Wel wordt de **samenstelling van de Raad van Toezicht** herzien. De oorspronkelijke raad bestond uit de oorspronkelijk initiatiefnemers (Stadsschouwburg Amsterdam, Holland Festival, Vereniging Nederlandse Theaterproducenten, Theater Instituut Nederland en Bureau Promotie Podiumkunsten) waarvan er drie niet meer bestaan. Deze Raad was noodzakelijk voor het creëren van het draagvlak dat het festival inmiddels verworven heeft. Er bestaat nu behoefte aan een Raad van Toezicht die meer nieuwe verbanden legt met bedrijfsleven, politiek, andere kunst disciplines, creatieve industrie en wetenschap.

Bij het Fonds Podiumkunsten willen we aanvragen als festival in de categorie groot. Tenminste 50 % aan eigen inkomsten is dan verplicht en ons inziens haalbaar, gelet op onze ervaringen in de afgelopen jaren. We zijn echter positiever over het verwerven van meer inkomsten uit recette en door de uitruil van diensten, dan over het verwerven van klassieke sponsorgelden, al zijn we in 2016 begonnen met een **Wijzer Werven** traject, een initiatief van het Ministerie van OC&W. Het festival groeit vooral door **samenwerking**. In de afgelopen tien jaren won het festival aan publiek, omvang en betekenis bij een nagenoeg gelijkblijvende begroting en ondanks forse bezuinigingen in de afgelopen periode. Groei en meer eigen inkomsten verwachten we ook uit kaartverkoop, al begroten we dat uit voorzichtigheid conservatief. Meer dan voorheen zullen gezelschappen, voor wie spelen op het festival vaak al een forse investering is, moeten delen in het risico. Naarmate de uitstraling van het festival groeit neemt die bereidheid merkbaar toe.

Kwetsbaar blijft de relatieve afhankelijkheid van de **grotere private fondsen** waarmee overigens een goede band bestaat. Tegelijkertijd denken we de samenwerking met de **stadsdelen** van Amsterdam te kunnen intensiveren. Ook de samenwerking met Vlaanderen, de Europese festivals, binnen de World Fringe Alliance, met Leeuwarden 2018 en de Nederlandse Gemeenten in het kader van Fringe on Tour, maken de mogelijkheden tot het verwerven van extra inkomsten via andere kanalen groter, waaruit hopelijk ook het creëren van extra werkgelegenheid binnen de sector volgt.

Omdat we vinden dat onze activiteiten een weerspiegeling moeten zijn van ontwikkelingen binnen de maatschappij en daar bij voorkeur op vooruit moeten lopen is culturele diversiteit binnen het programma, publiek, personeel en partners voor ons een belangrijk item. Hier valt nog een belangrijke slag in te slaan. Tegelijkertijd bestaan er al veel samenwerkingen die bijdragen aan de culturele diversiteit op de vier genoemde gebieden. We zijn al ver, maar nog niet ver genoeg. Iedere bijdrage die wij kunnen leveren aan een wereld met meer onderling begrip willen wij graag leveren. Ook binnen de Nederlandse Toneeljury is **culturele diversiteit** een terugkerend onderwerp. Dat wij een groeiend cultureel divers publiek trekken, mede als gevolg van een groeiend cultureel divers aanbod binnen het festival, heeft momenteel vooral te maken met de groeiende kwaliteit van dat aanbod; uiteindelijk het enige criterium waar de jury voorstellingen op beoordeelt.

Ofschoon wij streven naar een steviger financiële basis dan in de afgelopen jaren het geval is geweest, waarbij overleven soms meer aandacht vergde dan bouwen, denken wij niet dat het verhogen van de begroting op zichzelf een duurzaam model is. Wij gaan voor een basis van waaruit wij naar gelang de projecten die wij realiseren (tijdelijk) kunnen uitbouwen om er vervolgens weer naar terug te keren. **Eenvoud, delen en effectief, lean (samen)werken** zijn belangrijke kernwaarden binnen de organisatie. Wij zien het als een uitdaging om tegen zo min mogelijk verspilling van middelen, milieu en menskracht een zo optimaal mogelijk effect te bereiken. De Fringe en bijvoorbeeld het Gala van het Nederlands Theater zijn hier de meest concrete voorbeelden van. We denken dit principe bijvoorbeeld op het gebied van ecologisch verantwoord werken nog veel verder door te kunnen voeren. Wel vinden we dat dit niet ten koste mag gaan van mensen: in de afgelopen jaren is er onevenredig hard gewerkt om de groei vast te houden die er bereikt is.

THERE'S NO BUSINESS LIKE FRINGE BUSINESS

"DIY is a tricky term...I have no interest in Doing It Myself. I'm much more interested in getting everybody to help me. I think a better definition might be UWYC: "Use What You Can". It is, unfortunately, not a very catchy term."

- **Amanda Palmer, *The Art of Asking: How I Learned to Stop Worrying and Let People Help* 2014**

Het AFF is niet geïnteresseerd in een statisch marketing format. Fringe gaat over het aangaan van (on)logische en creatieve verbindingen die elkaar kunnen versterken en uitdagen. Hiervoor is het noodzakelijk dat we de subtiele balans tussen het 'fringe gevoel' enerzijds en de inzet om kaartverkoop en omzet te laten stijgen anderzijds bewaren. Zo hebben we bijvoorbeeld de **Blue Boat Company** als sponsor. Naast een financiële bijdrage van 10.000 euro, varen in de maand voorafgaand aan het festival tien boten met het Fringe logo door de grachten en gaan we vanaf 2016 een productie programmeren in één van de rondvaartboten.

Daarnaast werken we samen met **Iamsterdam** en wapperen sinds 2015 de NTF en Fringe vlaggen door de hele stad, organiseren en programmeren we voorproefjes op onorthodoxe podia. En we doen altijd iets 'ludieks', zoals – in navolging van de zegeltjesdrift van Nederlanders – de button-actie in 2015: iedere Fringe locatie kreeg een eigen **dierenbutton** toegewezen die op speciaal ontworpen linnen tassen konden worden gespeld & er waren prijzen voor de bezoekers die de meeste locaties hadden verzameld. Tevens zijn we gestart met onze eigen dagkrant '**The Daily Star Fish**' waar absurde verhalen en items afgewisseld werden met serieuze recensies van voorstellingen.

Deze acties bevorderen een direct contact met artiesten, publiek en financiers – waardoor een unieke en zeer **persoonlijke interactie** met de Fringe ontstaat. We willen dat mensen het gevoel hebben dat we naar ze luisteren, dat we makkelijk te benaderen zijn en dat ze graag terugkomen naar de Fringe. We hebben geen enorme marketingbudgetten of 'grote' namen om mee te schermen, maar we zijn ervan overtuigd dat er juist in de som en verbinding van al die kleine delen veel mogelijk is: de locaties, de artiesten, de financiers en het publiek. De rol van het Fringe Theater – als '**main Hub**' en hoofdkwartier van crew en vrijwilligers – is daar een voorbeeld van. Niet alleen is het een uitstekende marketingtool met het oog op zichtbaarheid van het festival, maar het zorgt ook voor andere inkomstenbronnen zoals **horeca**. Door de combinatie van verschillende functies wordt het een levendige ontmoetingsplaats: artiesten kunnen netwerken en hun werk promoten, het publiek kan 'proeven' van sneaks, programmeurs kunnen makers ontmoeten tijdens een Promotor's Brunch of na afloop van een voorstelling. Er kan tot in de kleine uurtjes worden doorgegaan in de **Fringe Nachtclub** van Club Gewalt.

Het AFF heeft een sterk en gedreven **team**, het commitment van artiesten die Fringe beschouwen als één van de weinige platforms waar ze **'eigenaar'** van zijn, goede strategische **partners** en we zijn niet bang om te veranderen en in een **constante staat van evolutie** te verkeren. Maar we moeten ook beseffen dat deze flexibiliteit, gedrevenheid en competentie steeds weer te hervormen uitputtend kan zijn. Het is dan ook van belang een **evenwicht** te vinden tussen de 'Do-It-Yourself'/'Alle hens aan dek'-mentaliteit van de Fringe en een evenredig inkomen dat de energie van het team kan ondersteunen en behouden.

Hiervoor is niet alleen een financiële impuls nodig, maar ook een verdere ontwikkeling van strategieën en instrumenten die het werk **efficiënter** en **effectiever** maken voor het team en die artiesten en publiek voorzien van (online) platformen en instrumenten die het makkelijker maken om deel te nemen, ingeschakeld te worden en terug te keren. Het AFF kan deze instrumenten ontwikkelen. Zo bouwden we in 2013 ons eigen kassasysteem. Op dit momenten 'praten' sommige essentiële onderdelen van de back office nog niet met elkaar en is er daarnaast dringend behoefte een aantal van die systemen te herzien: databases, email synchronisatie, CRM management, archivering, planning en evaluatie. Tegen het einde van 2017 willen we ons eigen **CRM geïntegreerde app** hebben ontworpen, geprogrammeerd en geïnstalleerd in samenwerking met de ontwikkelaars van ons kassasysteem. Vervolgens kan deze app weer door worden **verkocht/verhuurd** aan andere organisatie en een extra inkomstenbron opleveren. Deze manier van het **creëren van 'business' uit 'Fringe business'** heeft ook gewerkt voor de ontwikkelaars van het kassasysteem: die is onder meer verkocht aan de Universiteit van Nederland en Escape Rooms Valkenburg.

Om de mogelijkheden voor artiesten te vergroten, willen we ook investeren in de platformen die **excellentie stimuleren** en promoten binnen AFF: de **Best of Fringe** tijdens het festival en de nationale en internationale tour van de Award winnaars. Niet alleen door te zoeken naar inkomstenbronnen die deze onderdelen van het festival direct kunnen ondersteunen (uitbreiden financiering door verbinding met Voor De Kunst, Stichting Melanie en Europese fondsen bijvoorbeeld), maar ook door op zoek te gaan naar partners die de artiesten direct kunnen ondersteunen of hen te helpen aan te vragen bij bijvoorbeeld de internationale tak van het Fonds Podiumkunsten. Zoals eerder gezegd, geven wij de voorkeur eraan artiesten te **empoweren** het zelf te doen zodat ze ook op **langere termijn** er iets aan hebben. Niet alleen door het geven van workshops, maar ook door hechtere banden te smeden tussen particulieren en **fondsen die artiesten direct willen ondersteunen**. Voorbeelden daarvan zijn de 'verdubbelaar' van het VSB fonds bij Voor de Kunst, de directe verbinding leggen met private financiers (al gebeurd met Stichting Melanie en o.m. Sjoerd Meijer, Sarah Jonker, Daria Bukvic, Gehring en Ketelaars) en hen te informeren over de subsidiestructuren.

Publieksbereik

Bij al onze activiteiten staan de theatermakers van dit moment centraal. AFF doet dit door ruimte te creëren voor experiment en buiten de muren van het theater te treden, een grenzeloze ode aan de Theatrale gekte. NTF doet dit door de beste voorstellingen van het moment en de ontwikkelingen – trends – binnen het theater te tonen. En Nieuwe Grond creëert ruimte voor experiment achter de schermen van het theater. Wat is de functie van theater anno 2017-2020 en onder welke omstandigheden kan dat het beste tot zijn recht komen.

Doelgroepen die de verschillende festivals beogen zijn:

AFF: mensen die open staan voor het onbekende, zich willen laten verrassen en geconfronteerd willen worden. AFF biedt eye-openers en triggert de verbeelding en fantasie. Primair richt AFF zich op leeftijdscategorie 20 - 35 jaar. Secundaire doelgroepen van het festival zijn achterban van de deelnemende groepen, expats en toeristen, jong theaterpubliek en internationale professionals. 34,7% van de bezoekers van is afkomstig uit Amsterdam, sinds 2014 is er een sterke ontwikkeling van bezoekers buiten randstad, toeristen en internationale professionals.

NTF: mensen die zich door (gevestigde) kunstenaars willen laten raken of tot denken aangezet willen worden. NTF biedt kunstbeleving op een hoog niveau, maatschappij kritisch met een verrassende blik, over de hele breedte van het theater aanbod. Primair richt NTF zich op vaste en incidentele bezoekers van het festival en potentiële theaterliefhebbers tussen de 25 en 45 jaar. Sinds 2014 is deze laatste groep al significant gegroeid. Secundaire doelgroepen zijn theaterprogrammeurs, journalisten, relaties, sponsors, subsidiënten, en VIPS

bestaande uit potentiële partners en subsidienten. Komende jaren zal een grotere focus komen op een meer landelijk en cultureel divers publiek en richten we ons op de internationale markt van professionals, expats en cultuurtoeristen.

Nieuwe Grond: professionals uit de theatersector (nationaal als internationaal), professionals uit andere sectoren als onderwijs en zorg, journalisten, critici en politici.

In de afgelopen 10 jaar heeft AFF zich ontwikkeld tot het platform voor innovatie, experiment en grenzenloosheid, waar kunstenaars uitgenodigd worden hun eigen(gerijde) werk te tonen. Met daarnaast NTF, dat staat voor bewezen kwaliteit en waar de huidige ontwikkelingen binnen het theater wordt getoond, bestrijken de twee festivals het **volledige kleurenpalet van het (eigentijdse) theater**. Het publiek wordt hierdoor uitgedaagd het gehele spectrum van het theater te ervaren. Omdat ook de marketingcampagnes complementair aan elkaar zijn wordt een cross-over van doelgroepen gestimuleerd.

Het doel van kunst is middels een beleving iets bij de toeschouwer of bezoeker teweeg brengen. De verwachting die men van te voren heeft, beïnvloed de impact van deze beleving. Daarom is het zaak middels marketing een juiste verwachting te prikkelen, die aanzet tot een bezoek en die vervolgens te overtreffen. Vanuit dit oogpunt wordt voor het bereiken van een nieuw publiek een campagne gecreëerd bestaande uit korte verrassende belevingen die potentiële bezoekers kennis laten maken met wat ze kunnen ervaren en die hun enthousiasme triggert. Denk daarbij aan het onorthodoxe podium 'De Vrije Uitloop' op de Uitmarkt en de excentrieke optredens van Fringe artiesten op de Zuidas, Volkshotel en de Sunday Arts Market. Of de campagnes die NTF in samenwerking met kunstenaars als Eddie The Eagle Museum, Curious Behaviour en Bert Hana ontwikkelt zoals het Wildprojecteren en de Whattf campagne. Een meer klassieke campagne, bestaande uit posters, (online) acties en publicitaire aandacht in kranten, tv en radio, kondigt zowel bij huidige als potentiële bezoekers de komst van de festivals aan en brengt het *top of mind*. Website en programmaboek zijn te slotte essentiële tools voor het maken van de uiteindelijke keuze. Het is van echter belang dat men hier ook voorproefjes krijgt op de beleving.

Daarnaast experimenteren beide festivals jaarlijks met nieuwe vormen van communicatie om de interactie met doelgroepen te intensiveren en een breder bereik te bewerkstelligen. Zoals eerder beschreven in het plan worden resultaten hiervan voortaan gedeeld met de sector via Festivallab.nl.

Beide festivals streven ernaar een breder en meer cultureel divers publiek te bereiken. Dit komt bij AFF tot uiting in de programmering en keuze van locaties. Zo is een groot deel van de programmering Language No Problem en komt Fringe nu op plekken in de stad waar normaal geen theater is. Hierdoor wordt het voor een grotere doelgroep toegankelijk en brengen we Fringe naar de mensen toe. Daarnaast wil AFF de online communicatie verder ontwikkelen tot een strategie die gedurende het hele jaar een Fringe beleving biedt en waarmee de Fringe community verder uitgebouwd wordt, aansluitend bij de missie voor de komende vier jaar.

De samenwerking van NTF met theaters met een meer landelijk imago, het veranderen van de uitstraling van het festival en een grotere diversiteit in aanvangstijden maakt dat NTF een groter landelijk publiek kan bereiken. Arrangementen in samenwerking met andere (culturele) instellingen helpt deze groep te stimuleren tot een bezoek. Daarnaast heeft NTF een steeds groter 'Language No Problem' aanbod wat maakt dat expats en buitenlandse bezoekers een groeiende doelgroep is. Daarnaast heeft NTF een zeer divers samengestelde groep betrokken bezoekers van het festival die als ervaringsdeskundigen meedenken over ontwikkelingen van het festival. Door hun betrokkenheid zijn zij een belangrijk groep ambassadeurs. Ofschoon het aanbod cultureel divers theater binnen de selectie van de festivals groeit, blijft het profiel van de gemiddelde bezoeker tamelijk traditioneel. Daarom wordt in samenwerking met studenten van Kunst en Economie (HKU) en Communicatie en Multimedia Design (HvA) projectgroepen opgericht die onderzoek gaan doen en een advies-/conceptplan ontwikkelen voor campagnes gericht op potentiële bezoekers met een cultureel diverse achtergrond. Daarnaast gaan we actiever gebruik maken van de deskundigheid van (partner)organisaties als De Meervaart, Bijlmerpark, Likeminds en natuurlijk de WijkJury.

Vanzelfsprekend zijn er van het NTF en het AFF uitgebreide marketingplannen beschikbaar.

Het belang voor de stad Amsterdam

Het festival speelt zich af in het centrum van Amsterdam en de stadsdelen Oost, West, Zuid/Zuidoost en Noord. De juryselectie van het NTF is vooral te vinden rond het Leidseplein; de kleinere voorstellingen en de voorstellingen van nieuwe theatermakers in de NES en het Compagnietheater. Uitbreiding van de juryselectie naar andere theaters en stadsdelen, waaronder De Meervaart in Nieuw-West is een van de wensen voor de komende periode. Dit in navolging van TF jong dat zich al uitbreidde naar de diverse cultuurhuizen in de stadsdelen. De Fringe bevindt zich juist vooral in de stadsdelen buiten het centrum en wil zich nog actiever verbinden met het lokale.

Zowel het NTF als het AFF zijn diep geworteld in het Amsterdamse. De acteursstad heeft een internationale reputatie als het gaat om het produceren van vernieuwend en toonaangevend theater dat jaarlijks door het festival wordt gepresenteerd. De Fringe vindt haar roots in het vrijgevochten verleden van de Amsterdamse bohemien. De gevestigde top en de rebelse marge, en alles daartussen in, komen in elf dagen samen. Typisch voor de uitstraling en 'trots' van Amsterdam is haar verdraagzame imago en sfeer: een karaktertrek die een aanzuigende werking heeft. Een karaktertrek die AFF wil uitdragen: vrijheid, wereldse dorpsheid, openheid, de nodige humor en een flinke scheut libertijnse opstand.

Met onze festivals denken we bij te dragen aan het creatieve imago van de stad en de versterking van de positie van de (culturele) ondernemers en lokale middenstand.

Er wordt intensief samengewerkt met het merendeel van de theaterlocaties in de stad, inclusief tijdelijke of alternatieve locaties. Daarnaast werkt het festival samen met Amsterdamse culturele instellingen als Likeminds, ondernemers (Blue Boat Company) en I Amsterdam. Het festival is lid van het Amsterdam Festival Overleg. Vaste partners van het NTF zijn naast de Stadsschouwburg, Jeugdtheater De Krakeling en Theater Bellevue, Theater Frascati, het Compagnietheater en De Brakke Grond. Daarnaast wordt binnen TF jong en de Fringe samengewerkt met o.a. Podium Mozaïek, Oostblok, De Meervaart, het Bijlmer Parktheater en De Balie.

Het AFF is inmiddels doorgedrongen tot in de haarvaten van Amsterdam. Op dit moment maken we gebruik van zo'n 44 locaties in allerlei soorten en maten. Van theaters tot galeries, ateliers, woonkamers, zwembaden, tenten in het park en boten in de grachten. Het AFF wordt wel **'the ultimate rough guide to Amsterdam'** genoemd (Time Out, 2012): niet alleen Amsterdammers, maar ook expats en (culturele) toeristen ontdekken 'nieuwe' plekken in de stad en voelen zich welkom door het hoge gehalte Language No Problem programmering in de Fringe en de tweetaligheid van het festival die ook doorzet in de vele vrijwilligers van niet-Nederlandstalige afkomst.

Samenvattend

Het Nederlands Theater Festival willen we verder ontwikkelen tot een zinderend, meer spraakmakend festival met een grotere landelijke uitstraling, dat vooral in de weekenden meer publiek weet over te halen om kennis te nemen van het Nederlandse en Vlaamse kwaliteitstheater, naast een publiek van (inter)nationale professionals. Het aantal locaties waar het festival plaats heeft willen we uitbreiden. Het festival ziet zichzelf naast promotieplatform tevens als springplank voor talent, waarbij selectie binnen de Fringe of het festival steeds vaker (internationale) speelbeurten oplevert.

Tegelijk wil het festival een platform zijn waar niet alleen dialoog plaats vindt maar ook heel concrete vernieuwende projecten worden uitgevoerd naar aanleiding van Nieuwe Grond of binnen het festivallab. Het festival wil haar functie als showcase gericht op de internationale markt versterken en de samenwerking met gelijkaardige festivals in Europa intensiveren.

Het Amsterdam Fringe Festival richt zich in toenemende mate op het waarborgen van artistieke vrijheid en het stimuleren van experiment, het verstevigen van de connectie met de 'community' en het uitbreiden van haar functie het gehele jaar rond met een intensief *Fuel* programma. *Moonshot-thinking* onder leiding van de nieuwe Fringe-baas Rob Murray moet van het Amsterdam Fringe Festival het beste Fringe festival van Europa maken.